

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi erikoissairaanhoitolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan erikoissairaanhoitolain muuttettavaksi niin, ettei sosiaali- ja terveysministeriö enää vahvistaisi erityistason sairaanhoidon korvausperusteita. Lisäksi ehdotetaan, että kunta voisi ostaa erikoissairaanhoidon palveluja myös sellaiselta sairaanhoitopiiriltä, johon se ei kuulu.

Sairaanhoitopiirillä tulisi olla erityinen tasausjärjestelmä poikkeuksellisen suurten potilaskohtaisten sairaanhoitomenojen tasaamiseksi.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1993 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Erikoissairaanhoitolain (1062/89) 11 §:n 2 momentissa säädetään, että sosiaali- ja terveysministeriö määrää erityistason sairaanhoitoon kuuluvat tutkimukset, toimenpiteet ja hoidon sekä vahvistaa korvausta määrättäessä noudatettavat perusteet. Vuoden 1993 alusta voimaan tulevan sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusuudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi sairaanhoitolaitosten kustannuslaskentaa ja -seurantaa on kehitettävä palvelemaan johtamista ja toiminnan arviointia paremmin kuin tähän saakka. Siksi erikoissairaanhoidon kuntalaskutuksessa siirrytään asteittain keskimääräisiä hoitopäivä- ja poliklinikkakäyntikustannuksia yksityiskohtaisempaan laskutukseen. Yksityiskohtaista korvausten sääntelyä ei sen vuoksi enää tarvita. Lain 11 §:n 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi niin, ettei sosiaali- ja terveysministeriö enää vahvistaisi erityistason sairaanhoidon korvausperusteita. Ministeriö voisi edelleen antaa tarpeelliset ohjeet tai määräykset erityissairaanhoitoon kuuluvista tutkimuksista, toimenpiteistä ja hoidosta.

Erikoissairaanhoitolain 7 §:ssä säädetään, että Suomi on jaettu 21 sairaanhoitopiiriin. Lain 8 §:ssä säädetään, että sairaanhoitopiirin alueella olevat kunnat ovat sairaanhoitopiirin kuntainliiton jäseniä. Sairaanhoitopiirin kuntainliiton tehtävänä on järjestää alueensa erikoissairaanhoito. Erikoissairaanhoitolain 14 §:n nojalla kuntainliitto voi tehdä toisen sairaanhoitopiirin kuntainliiton kanssa sopimuksen kuntainliiton sairaalan tai muun toimintayksikön käyttämisestä erikoissairaanhoidon järjestämiseen. Erikoissairaanhoitolain voimaannpanosta annetun lain (1063/89) 18 §:ssä säädetään, että sairaanhoitopiirin kuntainliitto on velvollinen tekemään sopimuksen sairaanhoidon järjestämisestä sellaisen sairaanhoitopiiriin kuulumattoman kunnan kanssa, joka on erikoissairaanhoitolain voimaan tullessa ollut jäsenenä aikaisemman lain mukaisen kuntainliiton ylläpitämissä sairaalassa, joka on siirtynyt sairaanhoitopiirin kuntainliitolle. Näiden säännösten on tulkittu merkitsevän sitä, ettei kunta muissa tapauksissa voi tehdä sopimusta vieraan sairaanhoitopiirin kuntainliiton kanssa palvelujen ostamisesta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta

ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) 4 §:ssä todetaan, että kunta voi järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon alaan kuuluvat tehtävät muun ohella hankkimalla palveluja valtiolta, toiselta kunnalta, kuntainliitolta tai muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Kunta voisi siten ostaa palveluja rajattomasti yksityiseltä palvelujen tuottajalta, muttei toiselta julkiselta tuottajalta. Tämän epätasapainon poistamiseksi ehdotetaan erikoissairaanhoidon lain 14 §:n 2 momentin muuttamista niin, että kunta voisi sopia palvelujen ostamisesta vieraalta sairaanhoitopiiriltä. Muutoksella ei ole tarkoitus puuttua sairaanhoitopiirin yleiseen velvollisuuteen järjestää erikoissairaanhoidon alueellaan.

Erikoissairaanhoidon lain 42 §:n nojalla laskutetaan toiseen sairaanhoitopiiriin kuuluvasta kunnasta olevalle potilaalle annettu hoito sen sairaanhoitopiiriin kuntainliitolta, johon kotikunta kuuluu. Jos kunta tekisi ehdotetun 14 §:n 2 momentin mukaisen sopimuksen palvelujen ostamisesta, sopimuksen mukaisten palvelujen kustannukset tulisi laskuttaa suoraan asianomaiselta kunnalta. Tämän mahdollistamiseksi ehdotetaan 42 §:ää muutettavaksi. Samalla säännöksen rakennetta ehdotetaan muutettavaksi.

Valtionosuusuudistuksen yhteydessä erikoissairaanhoidon lain muuttamisesta annetulla lailla (748/92) kumottiin kuntien maksuosuuksia koskeva erikoissairaanhoidon lain 11 luku. Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelua ja valtionosuutta koskevan lainsäädännön uudistamista koskevan hallituksen esityksen (HE 216/1991 vp) mukaan säännökset voitiin kumota tarpeettomina, koska kysymys oli kuntainliiton toimivaltaan kuuluvista sopimuksenvaraisista asioista.

Vastauksessaan edellä mainittuun hallituksen esitykseen eduskunta muun muassa edellytti, että hallitus ratkaisee ongelman, joka voi kohdata kuntia yllättävien ja suurten sosiaali- ja terveydenhuollon menojen muodossa. Eduskunnan mukaan tulisi sairaanhoitopiireissä ja sosiaalitoimen kuntainliitoissa maksujärjestelyillä ja tasausrahoilla varautua poikkeuksellisen suuriin kustannuksiin.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama terveydenhuollon kuntakorvaustyöryhmä ehdotti muistiossaan (1991:25) poikkeuksellisen suurten hoitokustannusten tasaamista sairaanhoitopiirikohtaisesti kunnan asukaslukuun sidotulla jäsenmaksulla. Jäsenmaksun tuotto käytettä-

isiin yksittäisen potilaan saman sairauden takia aiheutuvien hoitokustannusten ylittäessä tietyt markkamäärän, esimerkiksi 300 000 mk vuodessa. Malli edellyttää jäsenkuntien sopimusta. Eri kuntainliitoissa voitaisiin yksityiskohdissa päätyä erilaisiin ratkaisuihin ja jäsenmaksu vaihtelisi eri kuntainliittojen välillä.

Erikoissairaanhoidon lain 11 luvun kumoamisen jälkeen lähtökohtana on, että jäsenkunnat sopivat siitä, miten ne osallistuvat sairaanhoitopiirin talouteen. Eduskunnan lausuman perusteella ehdotetaan kuitenkin erityisen tasausjärjestelmän käyttöönottoa. Voimaantulosäännöksen mukaan järjestelyä ei tarvitsisi toteuttaa vielä vuosien 1993 ja 1994 aikana sellaisissa kuntainliitoissa, joissa toimitaan koko sairaalan tai pääerikoisan keskimääräisten kustannusten perusteella, koska niissä ongelmaa ei synny. Tasausjärjestelmästä säädettäisiin erinäisiä säännöksiä koskevassa 13 luvussa, uudessa 56 a §:ssä, jota Helsingin yliopistollisesta keskussairaalaan annetun lain (1064/89) 19 §:n viittaussäännöksen nojalla sovellettaisiin myös tässä sairaalassa.

Nykyisessä erikoissairaanhoidon lain 43 §:ssä on yksityiskohtaiset säännökset muusta kuin kuntainliiton jäsenkunnasta olevalle potilaalle annetun hoidon korvaamisesta. Säännöstä ehdotetaan tältä osin muutettavaksi niin, että laskutuksessa noudatettaisiin samoja periaatteita kuin jäsenkuntien välillä, jollei toisin ole sovittu. Myös tämä niin sanottu ulkokuntalaskutus jäisi siten sopimuksen varaan. Kahden vuoden siirtymävaihe on kuitenkin joillekin kuntainliitoille välttämätön, jotta ne pystyisivät laskuttamaan erityistason hoidon todellisia kustannuksia kuntainliiton ulkopuolisilta kunnilta. Tästä säädettäisiin voimaantulosäännöksessä.

Korvaukset tulisi voida mitoittaa niin, että investointikustannukset otetaan huomioon kuntien keskusjärjestöjen pääomakustannuslaskentaa koskevan suosituksen mukaisesti.

Kuntien on tullut esittää erikoissairaanhoidon voimaannpanosta annetun lain 18 §:ssä tarkoitetun sopimuksen tekemistä vuoden 1990 loppuun mennessä. Kaikki tähän voimaantulosäännökseen perustuvat sopimukset on siten jo tehty. Vaikka säännöksessä viitataan erikoissairaanhoidon lain 43 §:n 2 momentissa säädettyihin perusteisiin ja tätä säännöstä nyt ehdotetaan muutettavaksi, tarkoituksena ei ole muuttaa ylimenokauden sopimusten ehtoja tai sisältöä, vaan ne jäisivät ennalleen.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esitys vaikuttaa sairaanhoitopiirin kuntainliittojen ja jäsenkuntien välisiin taloudellisiin suhteisiin. Lisäämällä valinnanvapautta ja kilpailua muutos lisää pitkällä tähtäyksellä myös toiminnan taloudellisuutta.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä virkatyönä yhteistyössä kunnallisten keskusjärjestöjen kanssa.

4. Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen kunnallislain ja kuntajaosta annetun lain

muuttamisesta (HE 70/1992 vp). Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuntien välistä yhteistyötä koskevia säännöksiä. Kuntainliitot muuttuisivat kuntayhtymiksi ja perussäännöt perussopimuksiksi. Nykyisten sairaanhoitopiirin kuntainliittojen alueita ja jäsenyyisperusteita ei ole tarkoitus muuttaa. Tässä esityksessä ei ole ehditty muuttaa terminologiaa vastaamaan uudistusta, vaan siitä ja kunnallislain muutoksen mahdollisesti edellyttämistä muista muutoksista annetaan erillinen esitys.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993 eli samanaikaisesti valtioneuvoston päätöksen kanssa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

erikoissairaanhoitolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 1 päivänä joulukuuta 1989 annetun erikoissairaanhoitolain (1062/89) 11 §:n 2 momentti, 14 §:n 2 momentti 42 ja 43 §, sekä lisätään lakiin uusi 56 a § seuraavasti:

11 §

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö antaa tarvittavat ohjeet tai määräykset erityistason sairaanhoitoon kuuluvista tutkimuksista, toimenpiteistä ja hoidosta.

14 §

Kunta voi sopia palvelujen ostamisesta selaiselta sairaanhoitopiiriltä, johon se ei kuulu.

42 §

Sairaanhoitopiirin kuntainliiton 11 §:n ja 30 §:n 2 ja 3 momentin perusteella muulle kuin kuntainliittoon kuuluvasta kunnasta olevalle potilaalle järjestämän sairaanhoidon ja muun tässä laissa tarkoitettujen toiminnan aiheuttamista kustannuksista on sen sairaanhoitopiirin kuntainliiton, johon potilaan kotikunta kuu-

luu, suoritettava korvaus. Muusta hoidosta ja toiminnasta sairaanhoitopiirin kuntainliitto on velvollinen suorittamaan korvausta ainoastaan silloin, kun se on hyväksynyt hoidon toisessa sairaanhoitopiirissä.

Korvauksen 14 §:n 2 momentissa tarkoitettua hoidosta suorittaa sopimuksen tehnyt kunta.

43 §

Jollei toisin ole sovittu, lasketaan 42 §:ssä tarkoitettu korvaus sairaanhoidosta samoin perustein kuin sairaanhoitopiirin kuntainliiton jäsenkuntien välillä.

56 a §

Kunnalle aiheutuneiden poikkeuksellisen suurten potilaskohtaisten kustannusten tasaukseksi sairaanhoitopiirin kuntainliitolla tulee olla tasausjärjestelmä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Lain 42 §:ssä tarkoitetut korvaukset saadaan
joulukuun 31 päivään 1994 saakka laskea lain
voimaan tullessa voimassa olleen 43 §:n mukai-
sesti. Lain 56 a §:ssä tarkoitettua tasausjärjes-

telmää ei vuosien 1993 ja 1994 aikana tarvitse
ottaa käyttöön sellaisissa kuntainliitoissa, jois-
sa maksuosuudet määräytyvät koko sairaalan
tai pääerikoisan keskimääraisten hoitokus-
tannusten perusteella.

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 1992

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Jorma Huuhtanen*

Laki

erikoissairaanhoidolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 1 päivänä joulukuuta 1989 annetun erikoissairaanhoidolain (1062/89) 11 §:n 2 momentti, 14 §:n 2 momentti, 42 ja 43 §, sekä
lisätään lakiin uusi 56 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

Sosiaali- ja terveysministeriö määrää erityistason sairaanhoitoon kuuluvat tutkimukset, toimenpiteet ja hoidon *sekä vahvistaa näistä suoritettavaa korvausta määrättäessä noudatettavat perusteet.*

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa *tarvittavat ohjeet tai määräykset* erityistason sairaanhoitoon kuuluvista tutkimuksista, toimenpiteistä ja hoidosta.

14 §

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun erikoissairaanhoidon järjestämiseen sovelletaan vastavasti, mitä 13 §:n 2 momentissa on säädetty. Valtioneuvostolle tehtävän esityksen sairaalan käyttämisestä toiseen sairaanhoitopiiriin kuuluvan kunnan erikoissairaanhoidon järjestämiseen voi tehdä myös asianomainen kunta.

Kunta voi sopia palvelujen ostamisesta sellaiselta sairaanhoitopiiriltä, johon se ei kuulu.

42 §

Sairaanhoitopiirin kuntainliiton muulle kuin kuntainliittoon kuuluvasta kunnasta olevalle potilaalle järjestämän sairaanhoidon ja muun tässä laissa tarkoitetun toiminnan aiheuttamista kustannuksista on sen sairaanhoitopiirin kuntainliiton, johon potilaan kotikunta kuuluu, suoritettava korvaus.

Korvausta muusta kuin 11 §:ssä ja 30 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetusta hoidosta ei kuitenkaan suoriteta, jos sairaanhoitopiirin kuntainliitto ei ole sairaanhoitoa toisessa sairaanhoitopiirissä hyväksynyt.

43 §

Jollei toisin ole sovittu, lasketaan 42 §:ssä

42 §

Sairaanhoitopiirin kuntainliiton 11 §:n ja 30 §:n 2 ja 3 momentin perusteella muulle kuin kuntainliittoon kuuluvasta kunnasta olevalle potilaalle järjestämän sairaanhoidon ja muun tässä laissa tarkoitetun toiminnan aiheuttamista kustannuksista on sen sairaanhoitopiirin kuntainliiton, johon potilaan kotikunta kuuluu, suoritettava korvaus. *Muusta hoidosta ja toiminnasta sairaanhoitopiirin kuntainliitto on velvollinen suorittamaan korvausta ainoastaan silloin, kun se on hyväksynyt hoidon toisessa sairaanhoitopiirissä.*

Korvauksen 14 §:n 2 momentissa tarkoitettusta hoidosta suorittaa sopimuksen tehnyt kunta.

43 §

Jollei toisin ole sovittu, lasketaan 42 §:ssä

Voimassa oleva laki

tarkoitettu korvaus sairaanhoidosta siten kuin tässä pykälässä säädetään.

Korvaus lasketaan hoidon järjestäneen sairaalan keskimääräisten hoitokustannusten mukaan seuraavasti. Sairaalan sairaansijojen edellisen varainhoitovuoden käyttömenojen kokonaismäärästä vähennetään laskennalliset erät kuten käyttöomaisuuden korot ja poistot. Saatuun määrään lisätään 13 prosenttia ja siitä vähennetään potilaiden hoitomaksut sekä muut edellisen varainhoitovuoden todelliset käyttötulot, ei kuitenkaan kuntakohtaisia valtionosuuksia, kuntien mak-suosuuksia eikä sairaanhoidon korvauksia, jotka on saatu tämän pykälän tai muiden vastaavien perusteiden mukaan. Näin laskettu kokonaismäärä jaetaan sairaalan edellisen varainhoitovuoden hoitopäivien kokonaisluvulla ja kerrotaan kysymyksessä olevan potilaan hoitopäivien luvulla. Korvaus tutkimuksesta ja hoidosta poliklinikalla tai sairaanhoitopiirin muussa yksikössä lasketaan vastaavasti sen käyttömenojen ja -tulojen sekä käyntikertojen ja käyttöpäivien mukaan.

Laskettaessa korvausta 11 §:ssä tarkoitettua erityistason sairaanhoitoa järjestävän sairaalan ja poliklinikan osalta poiketaan 2 momentin säännöksestä seuraavasti:

1) laskettuun käyttömenojen määrään lisätään 13 prosentin sijasta 8 prosenttia; ja

2) korvausta vaativan erityistason sairaanhoidosta korotetaan sosiaali- ja terveysministeriön 11 §:n nojalla vahvistamilla perusteilla.

Jos edellisen vuoden tilinpäätöstä ei vielä ole hyväksytty, voidaan 1 ja 3 momentissa tarkoitettuihin korvauksista periä ennakkona määrä, joka vastaa laitoksen edellisen vuoden arvioituja käyttömenoja 2 ja 3 momentissa tarkoitetuilla tavoin hoito- tai käyttöpäivää taikka käyntikertaa kohden laskettuna.

Ehdotus

tarkoitettu korvaus sairaanhoidosta samoin perustein kuin sairaanhoitopiirin kuntainliiton jäsenkuntien välillä.

56 a §

Kunnalle aiheutuneiden poikkeuksellisen suurten potilaskohtaisten kustannusten tasaamiseksi sairaanhoitopiirin kuntainliitolla tulee olla tasejärjestelmä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Lain 42 §:ssä tarkoitettut korvaukset saadaan joulukuun 31 päivään 1994 saakka laskea lain voimaan tullessa voimassa olleen 43 §:n mukai-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sesti. Edellä 56 a §:ssä tarkoitettua tasausjärjestelmää ei vuosien 1993 ja 1994 aikana tarvitse ottaa käyttöön sellaisissa kuntainliitoissa, joissa maksuosuudet määräytyvät koko sairaalan tai pääerikoisan keskimääräisten hoitokustannusten perusteella.
